

Hoe het so-team basisonderwijs van Zuiderbos het didactisch handelen versterkt

Hoe versterken we naast de didactische analyse het didactische handelen? Wat hebben we dan als team te doen?

Sleutelvragen voor het so-team *basisonderwijs van Zuiderbos*, een gespecialiseerde school voor basis- en voortgezet onderwijsniveau. In het schooljaar 2023-2024 zijn belangrijke stappen gezet om het didactisch handelen verder aan te scherpen. Met teamleren als cement, zo blijkt uit het gesprek met teamleider Jessica van Wanrooij.

Verhalenreeks:

'Een rondje langs de velden'

In de verhalenreeks 'Een rondje langs de velden' nemen we u mee in de vragen waarmee onze netwerkpartner Sandra Loos aan de slag gaat op scholen in het po en het gespecialiseerd onderwijs. Vaak gaat het daarbij om thema's als het anders organiseren van onderwijs, proces- begeleiding bij onderwijs- en teamontwikkeling, Lesson study en coaching m.b.v. filmen en observaties en het optimaliseren van kwaliteitszorg. Wat altijd in deze trajecten voorop staat is: leren van en met elkaar, aansluiten bij de ontwikkelkracht van het team en onderwijsprofessionals leren om het zelf te gaan doen. Bij elk verhaal verzorgt Sandra een korte nabeschuiving aan de hand van drie vragen.

“Er ligt nu een sterk fundament om instructies doelgerichter en efficiënter vorm te geven, beter aan te sluiten bij de niveaus en behoeften van leerlingen en de leerlingen betere feedback te geven.”

Zuiderbos is een gespecialiseerde onderwijsorganisatie in het onderwijs-landschap. De school richt zich op leerlingen met psychiatrische problemen of het vermoeden daarvan. Kinderen met een normaal IQ bij wie de ontwikkeling door hun ingewikkelde problematiek verstoord of gestagneerd is geraakt. Voor die doelgroep is Zuiderbos een cruciale setting. Andere opties zijn er voor de kinderen die op Zuiderbos komen nagenoeg niet. Verwijzingen komen uit meer dan 15 samenwerkingsverbanden. De school stelt alles in het werk om te voorkomen dat leerlingen thuis komen te zitten.

Speerpunt

We spreken met Jessica van Wanrooij. Sinds enkele jaren is ze teamleider basisonderwijs. Daarvoor was ze leidinggevende op de havo-afdeling van het vso van Zuiderbos in Vught. Zorgvuldig schetst de teamleider het waarom, wat en hoe van de stappen die haar team dit schooljaar zette. In dit gesprek zal ze met name inzoomen op het versterken van het didactisch handelen. Een thema dat een belangrijk speerpunt is van de ontwikkelagenda van het team. De uiteenlopende en complexe ondersteuningsbehoeften van de leerlingen stellen de leerkrachten en

leerkrachtondersteuners voor belangrijke uitdagingen.

Jessica: “We zijn hier pedagogisch, zo mag ik stellen, echt heel sterk. Tegelijkertijd willen we alles uit de kast halen om de leerlingen die hier zijn of naar ons verwezen worden te laten groeien, cognitief en sociaal-emotioneel. We werkten hier al met het EDI-model en dat wilden we verdiepen. Van het team wordt naast pedagogische kwaliteiten ook in didactisch opzicht veel gevraagd. Pedagogiek en didactiek zijn met elkaar verknoot.” De metafoer die Jessica hanteert om haar woorden kracht bij te zetten is die van de weegschaal. “Het is hier altijd een kwestie van balans zoeken. De pedagogische kant van de weegschaal hadden we hier heel goed gevuld met elkaar. Nu zijn we de didactische kant aan het vullen. Dat is zeer belangrijk om een leerling in ontwikkeling te kunnen krijgen.”

Ondersteuning

Voor de versterking van het didactisch handelen is door Zuiderbos ondersteuning ingeschakeld van KPC Groep in de persoon van Sandra Loos. Jessica: “Sandra kan heel goed de context van het speciaal onderwijs doorgronden. Ze sluit in haar werkwijze aan

bij wat er al goed gaat en zorgt voor positieve bekrachtiging. Tegelijkertijd heeft ze een kritische blik van de expert: 'dit is wat we bedoelen met EDI', 'zo moet je naar de leerling kijken'. De leerkrachten kregen terugkoppeling die hen verder hielp. Nooit vanuit een houding van 'ik zal het jullie eens even vertellen'. Tegelijkertijd draait ze niet om de hete brei heen."

In dat proces zijn onder begeleiding van Sandra passende antwoorden gevonden om het didactisch handelen te versterken. Jessica zit vol met voorbeelden van leeractiviteiten die dit jaar zijn opgezet en uitgevoerd om wat ze noemt 'de didactische rugzak' van de teamleden verder te vullen. Van studiebijeenkomsten tot (video)observaties in de verschillende groepen. Van 1-op-1-begeleiding tot coaching van de intern begeleiders.

Jessica: "We zitten eigenlijk nog middenin het leerproces. Er ligt nu een sterk fundament om instructies doelgerichter en efficiënter vorm te geven, beter aan te sluiten bij de niveaus en behoeften van leerlingen en de leerlingen betere feedback te geven. We zien nu al dat dit in combinatie met het pedagogische klimaat voor minder gedragsproblemen in de klas zorgt."

Leerproces van het team

Met zekere trots spreekt Jessica over de aanvullingen op 'het handelingsrepertoire van de teamleden'. Niet minder trots toont ze zich over de groei in het teamleren. Kennisdeling en elkaar feedback geven is steeds meer een vanzelfsprekendheid in de teamcultuur, zo is tussen de regels door te beluisteren in het gesprek met Jessica. "Dit is echt het leerproces geweest van het team."

Inspectiebezoek

De kwaliteitsslag die het SO-team aan het maken is op didactisch vlak blijft niet onopgemerkt. Ook niet bij de Inspectie, laat Jessica weten. "Het afgelopen Inspectiebezoek hebben we een positieve beoordeling gekregen. Het was de kers op de taart van de ontwikkeling die we hebben doorgemaakt. We hebben de Inspectie de EDI-lessen laten zien. In de gesprekken met leerlingen kreeg de Inspectie de bevestiging dat lessen didactisch goed in elkaar zitten."

Doorgaande lijn

Wat als rode draad steeds terugkomt in het gesprek: het team is en blijft in ontwikkeling. Jessica: "We zijn onderweg en zitten eigenlijk nog middenin het proces. De professionalisering van het didactisch handelen gaat het nieuwe schooljaar door onder

leiding van Sandra. Zodat er een doorgaande lijn komt in het didactisch handelen. Dat is een van onze speerpunten in het komend jaar. Hoe kunnen we verder verdiepen wat we nu hebben en hoe kunnen we dit borgen zodat we dit als standaard weg kunnen zetten? We gaan daarom aan de slag met Lesson study en het systematisch verbeteren van de lessen. Drie collega's zijn onder begeleiding van Sandra dit schooljaar al gestart met het voorbereiden van lessen, het observeren van lessen en het evalueren: zijn de doelen

van de lessen bereikt? Zijn de juiste werkvormen ingezet? Zijn de leerlingen voldoende geactiveerd en waren ze echt betrokken? En in een groter teamverband gaan we de opbrengsten samenbrengen zodat nog scherper wordt wie is sterk in welk onderdeel en hoe kunnen we leren van en met elkaar. We willen ervoor zorgen dat de kinderen hier zo goed mogelijk onderwijs krijgen en het fijn vinden om hier te zijn. Want daar doen we het voor en dat is wat ons motiveert in onze ambitie om het didactisch handelen te versterken."

Drie vragen aan Sandra Loos

Vraag 1 Wat waren in jouw ogen belangrijke succesfactoren?

"Een belangrijke sleutel was dat er steeds goede afstemming was met de stuurgroep. Hierin was een goede afspiegeling van het team vertegenwoordigd. We spraken over hoe we de doorgaande lijn konden realiseren en hoe we hierbij het hele team steeds mee konden blijven nemen in het proces – met veel parttimers is dit een uitdaging – en de uitvoering in de klas."

"Ik ben in dit traject op afroep flexibel inzetbaar geweest om op passende momenten studiebijeenkomsten, observaties en teamterugkoppelingen te verzorgen over de voortgang en 1- op -1 begeleidingsmomenten vorm te geven. Wat ik ook wil aanstippen: de samenwerking met teamleider Jessica en een andere externe adviseur, die zich vanuit haar rol heeft gericht op de didactische analyse, is efficiënt en ook prettig verlopen. Zo hadden Jessica en ik altijd korte lijntjes waardoor we adequaat en passend konden schakelen wanneer nodig."

Vraag 2 *Kun je een moment benoemen in dit traject dat je dacht: wow, daar doen we het voor!*

"Na afloop van één van de Lesson study momenten evalueerde de leerkracht met de kinderen hoe ze de les hadden ervaren. De reacties die daarop kwamen waren fantastisch om te horen en ook echt de reden waarom ik dit soort begeleidingstrajecten zo waardevol vind om te doen; *Juf, ik vond het zo fijn dat je de les eerst zelf kort hebt uitgelegd en dat we daarna zoveel verschillende activiteiten hebben gedaan en niet alleen maar saai vanuit ons boekje hebben gewerkt, maar bijvoorbeeld ook samen mochten werken.* Dan zit ik echt te genieten achter mijn film-apparaat. Ik zie een trotse en stralende juf. Want wow: wat een mooie complimenten krijg je dan van de kinderen uit jouw klas. En ik zie betrokken, enthousiaste en gemotiveerde kinderen."

Vraag 3 *Als extern begeleider is het jouw missie om teams te leren het zelf te doen en je overbodig te maken. Is het in jouw ogen gelukt om het team te empoweren?*

"Ik denk dat zeker. Ik ben in ieder geval heel trots op wat dit team met deze boeiende doelgroep kinderen in het afgelopen schooljaar in een doorgaande lijn heeft neergezet op het gebied van didactisch handelen en didactische analyse. En niet alleen ik denk dat, maar ook de inspectie die recent is langs geweest onderschreef dat het team dezelfde taal sprak op het gebied van de didactiek en mooie elementen rondom didactisch handelen heeft laten zien. Zelfs in de gesprekken die zij met kinderen hebben gevoerd kwamen elementen vanuit didactisch handelen naar voren. Het inspectiebezoek en de resultaten daarvan vormen een mooie kroon op het werk."

"Nu op naar een mooi vervolg waarin we de borging verder gaan vormgeven en de Lesson study methodiek gericht op het didactische handelen verder gaan uitrollen. Hierbij draaien de interne begeleiders met mij mee om ook dit element zelf in de vingers te gaan krijgen. Ik heb er heel veel zin in."

Meer weten?

s.loos@kpcgroep.nl

www.kpcgroep.nl/sandraloos